

Somsen horizon

Jaargang 17 - nummer 28 - september 2014

- ◆ Een reis naar "Mijn Familieleden"
- ◆ Neergekomen bommenwerper ED 470 in Zelhem geborgen
- ◆ En toen gingen zijn ogen weer open...
- ◆ Antieke haardtegeltjes uit Pakkebier
- ◆ Ons gezin in de oorlogsjaren in Amsterdam
- ◆ In de voetsporen van Alice's vader
- ◆ In Memoriam Liesel Somsen-Blecking
- ◆ Overlijdensbericht Julia Somsen Quayle
- ◆ Somsen kalender 2015
- ◆ Familieberichten

BESTUUR SOMSEN STICHTING

Johan Somsen [1089], *voorzitter en vertaler (Engels)*
 Schietbaanweg 11, 8162 GP Epe
 Tel: 0578 - 629 893 / 06 - 290 324 84
 E-mail: johan.f.somsen@wxs.nl

Margriet Iserief-Somsen [2878], *secretaris*
 Jan Tooropstraat 2, 3817 PZ Amersfoort
 Tel: 033 - 461 96 43
 E-mail: somsenstichting@casema.nl

Berto Somsen [423],
database / penningmeester
 Burg. Wilhelmweg 27, 7151 AA Eibergen
 Tel: 0545 - 476 272
 E-mail: bc.somsen@kpnmail.nl

Harry Somsen [146], *redactie Somsen Horizon*
 Doetinchemseweg 30, 7021 BS Zelhem
 Tel: 0314 - 621 011
 E-mail: somsen@oudzelhem.nl

Helmut Somsen [1562], *archief en Duitse betrekkingen*
 Provinzialstrasse 70, 46499 Hamminkeln
 Bundesrepublik Deutschland (BRD)
 Tel: 0049 - 287 35 36
 E-mail: helmut.somsen@t-online.de

Oscar Somsen [2040], *webmaster*
 De Gaullesingel 46, 6716 LC Ede
 Tel: 0318 - 625 566
 E-mail: familie@somsen-nacion.nl

Wim Somsen [518], *evenementen*
 Hoge Heurnseweg 8, 7095 CJ De Heurne
 Tel: 0315 - 652 115
 E-mail: jwsomsen01@hetnet.nl

Peter Somsen [247]
 Wildenborchseweg 12, 7251 KC Vorden
 Tel: 06-51205722
 E-mail: mail@somsenonline.nl

ADVISEURS SOMSEN STICHTING

Dick Somsen [130], *genealogische bestanden*
 Monteverdilaan 175, 8031 DL Zwolle
 Tel: 038 - 454 23 60
 E-mail: somseogenealogie@kpnplanet.nl

John Somsen [2353], *USA betrekkingen*
 4579 Daisy Drive, Kissimmee
 FL 34746-6386, USA
 Tel: 001 - 407 397 91 07
 E-mail: somsen@crocker.com

INTERNET

Somsen website: www.somsen.org
 Login **GENEALOGIE**:
 Wachtwoord:

BANKZAKEN USA

Stephen D. Somsen [2459]
 47231 East Fir Street
 P.O. Box 526
 Darrington, WA. 98241 USA
 Tel: 001 562 430 0079
 e-mail: ssomsen@aol.com

Colofon

Somsen Horizon is een uitgave van de Somsen Stichting.
Verschijningsfrequentie: 1 x per jaar, circa juni. **Kopij en foto's aanleveren voor de volgende Somsen Horizon vóór 1 mei 2015.**

De Somsen Nieuwsbrief verschijnt in februari. Kopij en foto's voor de Somsen Nieuwsbrief 11 aanleveren vóór 1 december 2014.
 Oplage: Nederlands: 200, Engels: 100

Donateurs

Het blad wordt gratis toegezonden aan de donateurs van de Somsen Stichting, die **jaarlijks** minimaal € 15,- overmaken op:
bankrekening NL97 INGB 0007 9098 85 BIC INGBNL2A t.n.v. Somsen Stichting te Eibergen. Een hoger bedrag wordt zeer **gewaardeerd!**

Redactie Somsen Horizon
 E-mail: somsen@oudzelhem.nl

Lay-out: Ruud Wassink
 Druk: Arboris KopieTotaal B.V. Zelhem

Wij staan overname van tekst graag toe, mits met bronvermelding.

Inhoud

pag.

Bestuur, adviseurs, colofon, doelstelling en inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Een reis naar "Mijn Familieleden"	3
Neergekomen bommenwerper ED 470 in Zelhem geborgen	6
En toen gingen zijn ogen weer open	8
Antieke haardtegeltjes uit Pakkebier	9
Ons gezin in de oorlogsjaren in Amsterdam	10
In de voetsporen van Alice's vader	17
In Memorium Liesel Somsen - Blecking	18
Overlijdensbericht Julie Somsen Quayle	18
Somsen kalender 2015	19
Familieberichten	19
Foto oude schouw in Pakkebier	20

Doelstelling Somsen Stichting

De Stichting heeft ten doel:

Het bewaren en bevorderen van de saamhorigheid tussen personen welke de familienaam Somsen dragen, aan hen gerelateerd zijn of waren dan wel in hen geïnteresseerd zijn.

De Stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- ◆ het verrichten van historisch onderzoek naar de regio- en familiegeschiedenis;
- ◆ het verzamelen van historische documentatie en genealogische gegevens;
- ◆ het aanleggen en beheren van een (familie)archief en databestanden;
- ◆ het uitgeven van een periodiek;
- ◆ het verstrekken van informatie aan personen, instellingen en instanties;
- ◆ het organiseren van activiteiten ter realisering van het doel van de stichting.

Op de omslag

De Somsenboom in IJzerlo

Voorwoord

Johan Somsen

In plaats van voor de zomer ontvangt u het nieuwe nummer van Somsen Horizon in de nazomer. Grote drukte in de privésfeer was de oorzaak van deze vertraging maar ik ben blij u alsnog te mogen uitnodigen ons familieblad eens rustig te lezen. Er is weer het nodige te vinden over het wel en wee in onze wijdvertakte familie. U vindt hier een prachtig verslag van een ooggetuige, Gus Somsen [97], over de span-

nende gebeurtenissen in een Amsterdams Somsen-gezin tijdens de Tweede Wereldoorlog. In diezelfde oorlog stortten veel geallieerde vliegtuigen neer boven ons land. Bij Zelhem in de Achterhoek is onlangs het wrak van een Lancaster opgegraven. Onze redacteur was hier nauw bij betrokken en dat verhaal wilden we u ook niet onthouden. Meer eigentijds is het verslag van het bezoek dat onze Amerikaanse nicht Jeanie Somsen [773] met haar man, Ken Fowler [5849], aan Nederland bracht. En natuurlijk ontbreekt de rubriek: "Familieberichten" niet. We stellen het altijd bijzonder op prijs als u melding wilt maken van nieuwe gebeurtenissen bij de redactie. Ook bieden we weer een Somsen kalender aan met foto's die betrekking hebben op onze familiegeschiedenis. De aanschafkosten zijn gering en het is natuurlijk bijzonder aardig deze kalender aan uw kinderen of andere familieleden cadeau te doen. Onze eerstvolgende publicatie zal de Somsen Nieuwsbrief nr. 11 zijn. Deze kunt u verwachten in februari/maart 2015.

We zijn nu alweer 17 lange jaren bezig vanuit de Somsen Stichting onze familiebanden te onderhouden in een tijd waarin onze aandacht wordt opgeëist door talloos vele prikkels. Meer dan de mensheid ooit te verwerken heeft gekregen. En het is daarom ook heel begrijpelijk dat de moderne mens nog maar weinig tijd over heeft voor een familiekrantje dat soms in de brievenbus dwarrelt. Toch lijkt het me een goede zaak deze traditie voort te zetten opdat toekomstige generaties Somsens goede toegang hebben tot hun oorsprong en tot de geschiedenis van hun familie. Deze gedachte speelt een belangrijke rol bij de mensen in het stichtingsbestuur maar we kunnen niet zonder uw hulp en steun. Als u het ook belangrijk vindt dat jonge Somsens van nu en Somsens die nog geboren moeten worden – uw nageslacht – gemakkelijk toegang hebben tot hun familiegeschiedenis dan is het een goede zaak nieuwe donateurs te werven en uiteraard is het ook belangrijk dat de bestaande donateurs niet vergeten onze penningmeester gelukkig te maken. Alleen met uw steun kunnen we dit werk voortzetten. Wij rekenen op uw hulp. Namens het bestuur van onze stichting wens ik u veel leesgenoegen toe.

Johan Somsen [1089]

Een reis naar "Mijn Familieleden"

door Jeanie Somsen [773]

Anderhalf jaar geleden ontdekte mijn man een "twee voor de prijs van één"-aanbod voor een Rijn-cruise met Viking Longboats. "Als we nu inschrijven en betalen kunnen we de volgende zomer gaan".

"Maar dat is over een jaar" klaagde ik. We hadden net vier fantastische dagen met onze Nederlandse familie doorgebracht op de Somsen Reünie in New Ulm in 2012 en ik miste ze nu al. Toen de Viking agent ons vertelde dat "twee voor de prijs van één" ook gold voor vliegtickets en dat, als we wachtten tot oktober, de kosten van de reis nog lager zouden zijn, waren we verkocht. "Ik denk dat ik een jaar kan wachten", dacht ik. Het zal een mooie onderbreking zijn tussen de New Ulm reünie en de volgende reünie in Nederland.

De Viking Forsetti, ons Rijn-huis van 05 tot 13 oktober 2013

De cruise gaat van Bazel naar Amsterdam. Mijn Zwitserse grootmoeder Matti werd geboren in de buurt van het startpunt, en mijn Nederlandse neven zouden aan de andere kant wachten. We besloten om de reis een week te verlengen aan beide zijden en er een reis van te maken om meer te leren over de mensen en landen van mijn voorouders. Toen ik op een middelbare school lerares Frans was, maakte ik verschillende reizen met studenten naar het Franstalige deel van Zwitserland, maar had nog nooit het Zwitserse Duitstalige Berner Oberland bezocht waar mijn grootmoeder Matti was geboren.

Voor onze Zwitserse week, waren we slechts gewapend met een lijst van familienamen van een online genealogie site (Matti, Wyss, Stoller, Meuller, Weismuller, Meyer, Imobersteg) maar geen levende contacten. Niet alleen kenden we geen levende Zwitserse familieleden, het was bijna mislukt de doden te vinden omdat niemand in de gemeentehuizen van de kleinere plaatsen Engels sprak. Een jonge dame die die dag dienst had sprak Frans en na veel onderhandelen kreeg ze eindelijk toestemming om ons te begeleiden op een korte tour naar de aangrenzende begraafplaats. Ze was zo goed geïnformeerd over de mensen en de regio en bracht zo veel tijd met ons door voor het lokaliseren van de graven met de familienamen dat we aanboden om haar te betalen voor haar tijd. Ze weigerde. "Nou ja, vertel ons in ieder geval uw naam," smeekten we. "Het is Joelle," zei ze. "Joelle

Matti." Dus, ik denk dat we een familielid in Zwitserland moeten hebben ontmoet. De ontmoeting was meer dan bizar: beleefd, maar merkwaardig lukraak.

Begraafplaats bij de kerk in Oberwill in het Simmenthal, Zwitserland

Ik wist niet veel over beide kanten van de familie van mijn vader. Mijn oma's zware Zwitsers-Duits accent en het feit dat mijn vader werd geplaagd voor het spreken van die taal toen hij voor het eerst naar school ging in Wyoming, maakte het vrij duidelijk dat oma Matti Zwitsers was. Mijn vader sprak alleen over zijn grootvader als "De Rechter", iemand die werd gevreesd en gerespecteerd in Wyoming en omgeving. Ik wist dat "The Rechter" was geboren in de buurt van Sheboygan, Wisconsin. Omdat Wisconsin een grote Scandinavische bevolking heeft, en omdat mijn achternaam naam eindigt op "sen", had ik altijd gedacht dat ik Deens was.

In 1997, tijdens mijn werk als schrijver voor een van Californië's grootste school districten, kreeg ik een telefoontje van Theo Somsen met een uitnodiging voor de eerste grote wereldwijde Somsen Reünie in Nederland. Ik herinner me nog iets gezegd te hebben als: "Bedankt voor de uitnodiging. Maar je moet de verkeerde voor je hebben. Ik ben Deens."

Ik herinner me nog heel goed de lach van Theo. "Het spijt me als het je teleur stelt, maar je bent zeker Nederlands. WE WETEN WIE JE BENT. "Ik dacht bij mezelf," Wow! Dit is zo cool. Ik ben NEDERLANDS. Ik ben GEVONDEN!"

In tegenstelling tot onze Nederlandse familieleden die dicht bij elkaar wonen en onze Amerikaanse Mormoonse Somsens, die sterke familiebanden onderhouden via de kerk, voelen vele van ons, Amerikaanse Somsens, zich een beetje op drift in deze grote Verenigde Staten, druk met ons werk, vrienden en kinderen, maar zonder een hechte familie. Dat is waarom het heel belangrijk voor mij was om te worden GEVONDEN door deze heel bijzondere Nederlandse en Amerikaanse familieleden met wie (dat weet ik nu) ik ben verbonden.

In tegenstelling tot onze week in Zwitserland, die (bijna) zonder levende verwanten verliep, hadden we voor onze week in Nederland, dankzij Oscar Somsen, dagelijks een programma om de plaatsen te zien en, belangrijker nog, om mensen te ontmoeten. Ben en Corry Somsen kwamen ons ophalen bij ons hotel in Amsterdam en namen ons mee op een rondreis naar De Rijp en De Zaanse Schans, het museum dorp waar we foto's namen van andere toeristen, waaronder een zeer stevige Koptische priester, een aantal historische, werkende molens en duizenden klompen uit alle tijden en in alle kleuren en maten.

Corry Somsen en Jeanie Jacobson bij "de Zaanse Schans"

Die avond nodigden Ben en Corry ons uit om te dineren in hun prachtige huis met uitzicht over het water en een heerlijke maaltijd met de veel soorten VLEES !!! (rundvlees en kip in vele vormen), gebraden door ieder van ons persoonlijk op een lang rooster in het midden van een mooie lange tafel. Na een week van niets anders dan kaas in Zwitserland, was de heerlijke verscheidenheid van gegrild vlees, voorafgegaan door Ben's pompoensoep en gevolgd door zijn zelfgemaakte appeltaart de beste maaltijd van de reis tot dan toe. (We hopen dat Ben misschien die twee --soup en dessert-- recepten in de Somsen Horizon zal publiceren). Maar het beste deel was Bente en Hedda weer te zien, en Bente's vriendje, Jules te ontmoeten en ook Ben's zus, Gesina, haar zoon, Albert, en Albert's dochter, Amante.

Gezamenlijke maaltijd

De volgende dag pikten we Oscar op van zijn werk als universitair docent (natuurkunde professor) bij de Nederlandse Defensie Academie in Den Helder. We hadden lunch op de winderige Afsluitdijk tussen twee grote watervlakten: de Noordzee aan de linkerkant en

Jeanie Jacobson en Oscar Somsen in Sneek

het IJsselmeer aan de rechterkant en toen door naar Friesland voor een bezoek aan het Fries Scheepvaart Museum in Sneek.

We boekten een perfecte plek als onze thuisbasis voor onze vier dagen in Gelderland: een klein huisje in het Golden Tulip Resort in Hoenderloo. Hoenderloo ligt naast Nederlands grootste nationale park, De Hoge Veluwe. We kozen voor deze plek omdat het een ten-

nisbaan, een overdekt zwembad, en mijlen van wandel- en fietspaden had, die we geen van alle konden gebruiken: de baan niet vanwege de regen en het zwembad en de paden niet, omdat we gewoon geen tijd hadden.

Vaassen Tennisclub

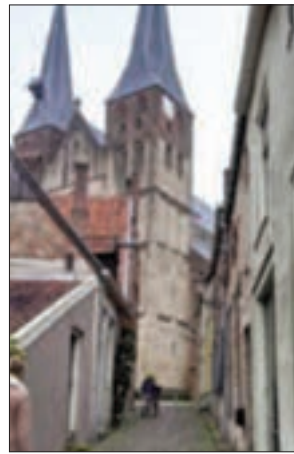
Theo had de volgende dag de leiding, een van de twee dagen zonder regen, en we waren blij dat de zon te voorschijn kwam en dat we in staat waren om een wedstrijd te spelen bij de Tennisclub Vaassen, een geweldig mooi complex met een gymzaal, vele fitness- en vergaderzalen en een groot overdekt zwembad met een grote glijbaan voor de kinderen.

De score was bijna gelijk. Ik kan me niet herinneren wie er gewonnen heeft, maar ik ben er vrij zeker van dat het Theo en zijn partner was. In het geval dat we INDERDAAD verloren hebben, zijn we bereid om ons verlies af te schuiven op ons gebrek aan ervaring op kunstgras en gravel. We hopen op revanche binnenkort op onze Californische "gravelbanen," waar we hopen het voordeel hebben.

Dubbelspel

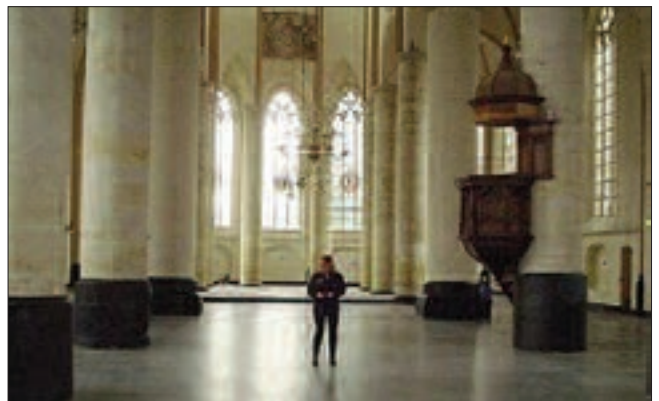
Na onze morgen met tennis brachten we de namiddag door met het verkennen van Deventer en het bezoeken van de Bergkerk en de brug die model stond voor de brug in Arnhem in de film "Een Brug Te Ver". Toen we de rivier naderden, kwamen we langs een paar etalages zoals die in het "red light district" in Amsterdam voorkomen, en toen gingen we langs de oever van de rivier met een aantal geschutstukken ter herdenking aan de gevechten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ken vond het nodig om die twee locaties te verbinden met de opmerking dat de dame in het ene bezette raam er een beetje "strijd moe" uitzag.

Deventer Bergkerk

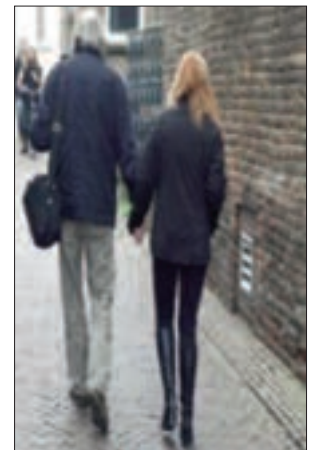
Artillerie bij de brug in Deventer Theo en Ken

Interieur Bergkerk

De brug van Deventer

Theo en Jeanie in Deventer

Kasteel de Cannenburch met restaurant.

Als beloning voor onze dag te voet, trakteerde Theo ons op een gedenkwaardige maaltijd in een kasteel! ---- Restaurant Koets-huis van Kasteel de Cannenburch, getipt door Trip Advisor als de # 1 attractie in Vaassen.

Op dag vier was Oscar opnieuw onze gids, op een regenachtige ploetertocht door de botanische tuinen aan de oevers van de Rijn en vervolgens in het Airborne Museum 'Hartenstein' in Oosterbeek. Het Airborne Museum Hartenstein was vroeger het Hotel Hartenstein en tijdens de Slag om Arnhem het hoofdkwartier van de 1st Airborne Division.

Gedenksteen bij Hartenstein in Oosterbeek

Onze dag werd afgesloten met een heerlijk diner bij Oscar. Yeng diende ons, na een hele dag werken een feestmaal op van zelfgemaakte soep, loempia, een beroemd Filipijns gerecht, en een ongelooflijk dessert. We ontmoetten Jasper, zijn Italiaanse vriendin Ketty, en zijn moeder Greet. En Jeanie mocht proberen om op de nieuwe trompet van Oscar te spelen.

Op onze laatste dag in Gelderland hadden we een rondleiding door het Paleis Het

Gedenksteen met bloemen

Uitkijken op de Rijn

Loo en het Kröller-Müller Museum met Johan en Yvonne, voorafgegaan door een gastronomische lunch op Yvonne's "mini ranch," en als hoogtepunt een gastronomisch diner en piano concert bij Johan thuis. Yeng en Oscar stuurden ons naar huis met schone was! Hoe goed kan het niet ZIJN ???? !!!!!

Yvonne, Jeanie en Johan

Ken en Jeanie

Samen aan de borrel met Johan en Theo

Ik zie met verlangen uit naar de volgende Wereldwijde Somsen reünie in Nederland in 2017 en nog een bezoek aan "Mijn Familieleden"

Neergekomen bommenwerper ED 470 in Zelhem geborgen

door Harry Somsen [146]

Op zaterdagavond 23 september 1944 vertrokken vanuit oost Engeland 136 Lancasters bommenwerpers om het Dortmund-Emskanaal bij Gravenhorst in Duitsland te bombarderen. Door een geweldige tegenstand bij de Duitse grens door jachtvliegtuigen en afweergeschut slaagden een aantal bommenwerpers er niet in bij het doel te komen.

Aangeschoten en brandend keerden zij terug richting Engeland maar kwamen niet ver. Zo ook de Lancaster

ED 470 die, in het midden zwaar getroffen brandend terug keerde. De staartschutter John Miller kon niet veel anders doen dan uit het toestel springen, terwijl zijn parachute tas al vlam had gevat. Hij bereikte tussen Borculo en Ruurlo de Nederlandse bodem en heeft met hulp de oorlog overleefd. De rest van de bemanning vloog nog ongeveer drie minuten verder voordat het toestel brandend en het staartstuk verliezend met zijn bommenlading neerstortte.

Lancaster bommenwerper

Kort na het neerkomen kwam er vanuit het vliegtuig een geweldig vuurwerk van brandende en ontploffende munitie, gevuld door een geweldige dreun van 14 duizend ponders die ontploften. Deze explosie zorgde voor een groot gat in de bodem en kilometers in de omtrek onderdelen en resten van verwrongen onderdelen van het vliegtuig en zijn bemanning. De krater welke was ontstaan liep snel vol water en bedekte de resterende delen van de bommenwerper welke in de krater terecht waren gekomen. De bovengrondse onderdelen werden in de dagen daarna geruimd en de metaal delen door de bezetters afgevoerd om na omgesmolten te zijn, hergebruikt te kunnen worden.

Luchtfoto van de Lancaster crash plaats in 1944

Aan de familieleden is verteld dat het toestel waarschijnlijk in de rivier de Waal was gestort en mogelijk naar de Noordzee afgedreven.

Uit historisch onderzoek van het AVOG Crashmuseum uit Lievelede, over neergekomen bommenwerpers bleek uiteindelijk dat de ED 470 het toestel was, welke niet in de Waal kon liggen maar in de Zelhemse bodem. De ontstane krater is jaren na de Tweede Wereldoorlog dicht gegooid en als weiland in gebruik geweest. Na 69 jaar, verder onderzoek en verzoeken van ondermeer nabestaanden, besloot het gemeentebestuur om de resten van de bommenwerper te gaan bergen. Dit gebeurde in oktober 2013. Bij de bergingslocatie was een grote tent neer gezet waar leerlingen

van de groepen 7 en 8 van de scholen uitleg kregen over de opgraving en het vliegtuig. Diverse voorlichting avonden in het gemeentehuis zijn gegeven over het toestel en zijn bemanning en de berging en daarna twee kijkdagen op de bergingslocatie met ruim 5 duizend bezoekers.

Burgemeester Henk Aalderink wilde eigenlijk meer dan een berging alleen, hij heeft zelf de oorlog niet meegeemaakt, maar hoorde er veel over van zijn vader. "Veel veteranen zijn overleden en dan is er niemand meer die kan vertellen hoe dat was," weet hij. "Hier in de gemeente Bronckhorst zijn in de jaren 40-45 meer dan 40 vliegtuigen neergestort. De gemeente vormde een werkgroep met mensen van Stichting Oud Zelhem, Museum Smedekink en anderen. "We wilden niet alleen het vliegtuig opgraven, maar er ook een educatief project, een expositie en een documentaire van maken. Een boek is een optie voor 2015 bij de 70 jarige overdenking. Hierdoor kunnen we kinderen van nu via digitale mogelijkheden laten zien wat er gebeurd is. We leven nu in vrijheid en het is goed om daar ieder jaar, op 4 mei, weer bij stil te staan."

Harry Somsen [146], werd als vrijwilliger bij dit project de voorzitter van de werkgroep Historie en Educatie, de regisseur van de lespakketten en producent van een leskoffer. In het afgelopen jaar is door enkele leden van de stichting Oud Zelhem aan informatie, opsporing en verwerking van in de Tweede Wereldoorlog, in de gemeente Bronckhorst neergekomen toestellen gewerkt.

De leskoffer is gemaakt samen met de studenten van de Iselinge Hogeschool in Doetinchem. In deze koffer worden elf verschillende crashes besproken in verschillende plaatsen verdeeld over de gemeente. Daarnaast nog een stuk over de luchtoorlog boven de Achterhoek en Nederland. Er zitten in totaal dertien lessen gedrukte en digitale lessen in. In de leskoffer zitten ook films, gemaakt door Radio Ideaal, een stukje parachutestof en in een doosje een stuk van de bom en van het spant van het vliegtuig dat in Zelhem werd opgegraven. Deze en andere lessen staan ook nog een keer op de website www.oudzelhem.nl onder het hoofdstuk; WO 2 Bronckhorst.

Burgemeester Henk Aalderink overhandigde samen met Harry Somsen namens stichting Oud Zelhem de eerste leskist over de luchtoorlog boven Bronckhorst in de Tweede Wereldoorlog aan Sander Regelink van groep 8 van CBS Het Loo in Zelhem. Hij heeft de berging van de Lancaster vanuit zijn slaapkamer kunnen volgen. Met een proficiat van Harry Somsen en een groot applaus van de klas met hun

Overhandiging leskoffer door Harry Somsen aan Sander Regelink

gasten, pakte Sander de koffer aan. Daarna werd de film uit de leskist bekeken.

Nabestaanden op bezoek bij museum Smedekinck in Zelhem

Op 4 mei 2014, hebben 15 nabestaanden van omgekomen bemanningsleden uit Amerika, Australië en Engeland een bezoek gebracht aan Zelhem, waar zij door de gemeente en genodigden ontvangen werden. Daarbij werd een gedeelte van de documentaire over de berging getoond, een bezoek gebracht aan de crash locatie en museum Smedekinck waar een expositie gemaakt was over de crash en de opgraving. Hierbij kregen de nabestaande de mogelijkheid om een stukje van het verongelukte vliegtuig uit te zoeken en als herinnering mee te nemen. Na een gezamenlijke maaltijd was er een speciale herdenkingsdienst georganiseerd door het 4 mei comité en een bezoek aan het monument met kranslegging en de begraafplaats. De familieleden spraken nadien hun dank uit naar een ieder die bij de zoektocht van het toestel en de berging geholpen hadden om hun dierbare familieleden op te sporen en waren onder de indruk van het vele werk dat hiervan gemaakt was.

De inmiddels gereed gekomen documentaire "Geen weg terug" over de berging en alles wat er bij hoorde, tot en met 4 mei, hebben de nabestaanden inmiddels ook ontvangen.

En toen gingen zijn ogen weer open...

door Bettine Winters en Harry Somsen [146]

AALTEN - De gemeente Aalten kreeg midden mei 2014 een bokaal, omdat het een 'hartveilige gemeente' is. Het nut daarvan bewijst het verhaal van André Vrieselaar,[1287] die zijn leven dankt aan een AED (hartdefibrillator) en het snelle optreden van Martin Hüning.

Vrieselaar kreeg vorig jaar in februari een hartinfarct tijdens het kegelen in partycentrum 't Noorden in Aalten. Hüning zag hem dood in een stoel zitten en greep snel in. Hüning en Vrieselaar vertellen hun verhaal in de Gelderlander.

Het signaal dat er iets mis is, is voor Martin Hüning dat hij een glas hoort vallen. Als hij gaat kijken, ziet hij André Vrieselaar scheef in zijn stoel zitten. Grijs. Dood. Het ergst denkbare leek gebeurd vorig jaar februari, tijdens de wekelijkse kegelavond in 't Noorden, het partycentrum van Hüning. Op vrijdagavond komen daar de kegelclubs Val Umme en 't Noorden. In de kelder liggen vier kegelbanen en staan lange tafels waaraan de kegelaars de week doornemen. De clubs worden gescheiden door een wand.

Martin Hüning (links) redde het leven van André Vrieselaar. Foto Theo Kock

Hüning is lid van 't Noorden en Vrieselaar van Val Umme, maar vlak voor het glas valt hebben de twee nog staan te 'ouwehoeren'.

Hüning neemt meteen de regie als hij ziet dat het mis is met Vrieselaar. "ik heb de stoel weggetrokken en ben samen met Gerard Weijers met hartmassage en mond op mond beademing begonnen. Ik schijn nog tegen mensen te hebben gezegd dat ze naar buiten moesten gaan, om ruimte te maken en zoveel mogelijk zuurstof in de zaal te houden, maar dat weet ik niet meer.

Een medewerker belt 112 en de chef-kok haalt de AED (hartdefibrillator) die buiten aan de muur hangt op. Het apparaat wordt op het lichaam van Vrieselaar aangesloten en Hüning dient een schok toe. "Het gebeurde allemaal in een waas. Door de adrenaline was ik heel helder. Misschien ook omdat het in mijn eigen bedrijf gebeurde". Nadat de schok is toegediend, wil Hüning weer tot mond-op-mond beademing overgaan, maar de defibrillator geeft aan dat dat niet nodig is. Het hart werkt weer. "En toen gingen zijn ogen weer open. Dat moment..... Het is onvoorstelbaar, want je verwacht het niet. André zat net nog dood in die stoel". Het was een hartinfarct. Vrieselaar: "Ik ben 's zaterdags gedotterd en toen dat niet lukte, kreeg ik op zondag vijf bypasses". Hij herinnert zich alleen wat fietsen van de avond. Ik ben pas maandag bijgekomen. Ik heb twee dagen de 'Grolse griep' gehad, ik weet niet wat er gebeurd is".

Een week later stond Vrieselaar met bloemen bij Hüning voor de deur. Hüning: "Die bos was zo groot dat ik niet zag wie het was".

Vrieselaar is zo goed als hersteld, mede door het snelle handelen van Hüning. "Hoe langer er niets gebeurt,

hoe erger de schade na een hartinfarct". Mentaal is hij veranderd. Ik ben emotioneler geworden. Ik heb moeite met begrafenissen, daar ga ik nog niet naar toe. Te confronterend. Maar voor de rest denk ik: ik ben er en ik moet de kansen weer pakken.

Het netwerk van hulpverleners in de gemeente Aalten bestaat inmiddels uit 465 mensen. Dat die groep zo groot is, is voor een deel te danken aan André Vrieselaar en Martin Hüning, die op drie informatie avonden over 'hartveilig wonen' hun verhaal hebben gedaan. Eigenlijk gebeurde dat toevallig zegt Vrieselaar. "Ik was nog maar een maand uit het ziekenhuis terug toen ik werd gevraagd om op de informatie avond in 't Romienendal in Dale aanwezig te zijn. Ik dacht dat ik wat vragen moest beantwoorden, maar ze vroegen of ik mijn verhaal wilde vertellen. Dat werd een emotioneel verhaal, want het was allemaal nog heel vers.

Het effect was groot, zeggen Vrieselaar en Hüning. "De emotie sprak. Iedereen kent ons en als ze horen wat er gebeurd is, gaan de ogen open.

De twee deden hun verhaal op bijeenkomsten in Barlo/Dale, Haart en Heurne. "Na afloop melden zich elke keer meteen tien, vijftien mensen aan. Dank zij onze roadshow zijn er honderden vrijwilligers bij gekomen, constateert Vrieselaar.

Nog steeds moedigen zij mensen aan zich ook aan te melden bij het netwerk. Ze hebben zelf gemerkt hoe goed het werkte toen Vrieselaar een hartstilstand kreeg. Het netwerk bestond toen nog uit zo'n 260 hulpverleners. "Vijf, zes minuten nadat 112 was gebeld, stond Wilm Bulsink uit Aalten hier met een AED van de Markt" zegt Hüning. "André was toen al weer bij, omdat we een AED in 't Noorden hebben, maar Bulsink was razend snel. Veel sneller dan de ambulance die er volgens Hüning ongeveer vijftien minuten over deed om naar 't Noorden te komen. Maar op dat moment was er ook al Politie die ook een AED in de auto heeft. Er waren hier op een gegeven moment wel zeven AED's. In Aalten hangen 55 AED's. De overlevingskans in Aalten na een hartstilstand is nu 25 %. Voor aanvang van het hartveilig project was dat 5 tot 10%. Er zijn in Aalten sinds de invoering van het project acht reanimatie's geweest en de gemiddelde leeftijd van het slachtoffer was 63 jaar. Een aantal personen danken hun leven aan het snel beschikbaar zijn van de AED.

Derk Jan André Vrieselaar [1287] zoon van Jan Vrieselaar [1010] en Roelina Willemina Somsen [977]. Roelina is de dochter van Roelof Somsen en Willemina Winkelhorst. Zij woonden op Haart 23, Hoeve "de Kleuver" in Aalten.

André woont op de vernieuwde boerderij Pakkebieer aan de Pakkebieerweg, maar heeft een probleem. De straatnaamborden worden regelmatig gestolen. De laatste keer zijn in maart 2012 borden opgehangen maar die waren in april 2012 al weer weg. Binnenkort komen er weer nieuwe straatnaamborden aan de Pakkebieerweg, het is alleen de vraag hoe lang die blij-

ven hangen. Voor veel jongeren is het een trofee, maar voor hulpdiensten en bezoekers is het lastig.

Op de achterzijde van Somsen Horizon 27 een foto van boerderij Pakkebieer in Dale, van Andre Vrieselaar.

Antieke haardtegeltjes uit Pakkebieer

door Johan Somsen [1089]

Onlangs werden we benaderd door André Vrieselaar [1287] uit Aalten wiens moeder een Somsen was: Roelina Willemina Somsen [977]. André is de huidige eigenaar van de boerderij Pakkebieer die een bijzondere rol heeft gespeeld in onze familie.

In vorige publicaties van ons familietijdschrift Somsen Horizon hebben we al eens kennis gemaakt met de boerderij Pakkebieer in het buurtschap Dale bij Aalten. In Somsen Horizon 9, mei 2002, vertelt John Howard Somsen jr. [2353] hoe hij ontdekt heeft dat Jan Hendrik Somsen [308] en zijn vrouw Janna Rauwerdink [309] vanuit deze boerderij naar Amerika emigreerden in 1881. Zij staan aan het begin van de Amerikaanse tak waarvan er aanvankelijk velen in Baldwin, WI. woonden.

Tijdens onze derde wereldwijde Somsen reünie in IJzerlo in 2007 hebben we met een grote groep Somsens, waaronder veel Amerikanen, een bezoek aan Pakkebieer gebracht en we hebben allen de antieke tegeltjes kunnen bewonderen die al vanaf 1878, toen de boerderij gebouwd werd, de haard een fraai uiterlijk hebben gegeven. Zij waren nog het enige overblijfsel uit de begintijd van de boerderij. Iedereen zal zich vast ook nog herinneren dat we na afloop van ons bezoek op de nabije brug een familiefoto hebben gemaakt die lange tijd op de homepage van onze website heeft gestaan.

Een tegeltje uit de schouw

In Somsen Horizon 23, mei 2010, is een artikel gewijd aan de verkoop van Pakkebieer aan André Vrieselaar. We lezen daarin dat hij op deze plek een geheel nieuw huis wilde laten bouwen. Bij het afbreken van de oude boerderij heeft hij de slopers

opdracht gegeven de oude tegeltjes zorgvuldig te verwijderen en onlangs heeft André hierover contact met ons opgenomen.

In september 2014 heb ik een afspraak met hem gemaakt en ik kreeg de tegeltjes ten geschenke om er

André Vrieselaar met tegeltjes

Ons gezin in de oorlogsjaren in Amsterdam

*Herinneringen aan een bewogen periode
opgeschreven door Gus Somsen [97],
door de redactie ingekort*

Onze kinderen vroegen mij de vele verhalen die zij gehoord hadden over de oorlogsjaren eens op te schrijven. Hoe reageerde ons gezin op de bezetting van Nederland in 1940, wat gebeurde er na de arrestatie van mijn vader Govert Somsen [83] in 1941 en hoe kwamen wij en hij de verdere oorlogsjaren door tot en met de bevrijding in 1945. Mijn verhaal is voor het grootste deel gebaseerd op eigen herinneringen en de brieven van vader die bewaard zijn gebleven. De brieven van moeder Klazina van Drimmelen [96] aan hem zijn helaas verloren gegaan. Ook heb ik dankbaar gebruik

Gus Somsen

gemaakt van de herinnering aan voorvallen uit die tijd van mijn broer Ad [98], mijn zus Diny [99] en Nine Troost. Hier en daar heb ik het verhaal aangevuld met gegevens die in de literatuur te vinden zijn.

Voor de meeste Nederlanders en zelfs voor het grootste deel van onze regering kwam de Duitse inval in 1940 als een schok. Toen wij het hoorden in de vroege morgen van vrijdag 10 mei 1940 begon ik te huilen. Door de vele foto's in een boek van de historicus Brugmans over de eerste

Trouwfoto Govert Somsen en Klazina van Drimmelen met bruidsmeisjes 1931

Arend Jan Somsen [18]

wereldoorlog betekende oorlog voor mij ellende, dood en vernieling. Toch is er blijkbaar een onweerstaanbare neiging het normale leven voort te zetten, want vader [83], Ad [98] en ik [97] gingen gewoon die vrijdag voor Pinksteren naar school. Ad was die dag jarig en zou op de kleuterschool trakteren. Met een koektrommel vol snoep ging hij mee met het rijtje kinderen dat elke dag onder het toezicht oog van juffrouw Thea naar de kleuterschool in de Wakkerstraat liep. Daar werden ze opgevoerd door een marechaussee en juffrouw Willers, het hoofd van de school. Ze moesten weer naar huis want er was geen school. Ad [98] was dus weer snel thuis. Met koektrommel. Ook ik [97] kwam thuis omdat de lessen op de Hogewegschool werden gestopt. Later kwam ook vader [83] terug van zijn school in de Indische Buurt. De radio gaf voortdurend meldingen en raadgevingen, maar dat ging over de hoofden van Ad [98], Diny [99] en mijzelf [97] heen. Wij hadden meer belangstelling voor de trommel met snoep. Af en toe was er luchtalarm, maar er gebeurde niets en als dat een keer of vijf het geval is geweest, trek je je er niets meer van aan. Zoals bij elke vakantie gingen we ook

Tante Mina van Driel [7843]

Tante Jo van Driel [7844]

die zomer met het hele gezin naar Bolnes. Moeder, Ad en Diny gingen met de trein. Vader, met mij achterop, ging op de fiets. We overnachtten bij tante Mina [7843] en tante Jo van Driel [7844] (twee samenwonende zusters van oma Somsen [79]) in Hoofddorp en bezochten de volgende dag mijn vaders oom Jan Somsen [18] en tante Pietje [76] (geen echtpaar, zie "Somsen, Omnes Generationes") in Hillegom.

Daar er een stevige zuidwesten wind stond hebben we in Wassenaar de trein naar station Hofplein in Rotterdam genomen. Dat station lag midden in het gebombardeerde centrum en tussen de puinhopen door fietste vader met mij naar Bolnes. Rotterdam zag er net zo uit als de verwoeste Belgische steden in het boek van Brugmans. In Bolnes, Ridderkerk, Hendrik Ido Ambacht en Rotterdam woonden mijn beide oma's en haast alle broers en zusters van vader en moeder. Ze vertelden ons spannende verhalen over de Duitse aanvallen op Dordrecht en Rotterdam om de bruggen over de Oude en Nieuwe Maas in handen te krijgen. Vanaf de Moerdijk tot voorbij Rotterdam vonden luchtladingen plaats, zowel met parachutisten als

Petronella Beukers, tante Pietje [76]

met transportvliegtuigen.

Hoewel het leven voor ons in de herfst van 1940 naar mijn gevoel op een normale wijze verder ging, alles leek gewoon, maar het was niet gewoon. De Duitsers hadden het voor het zeggen en dat werd steeds meer merkbaar. Die herfst zag ik dat er bij ons thuis regelmatig stapels lagen van een gestencild krantje dat "Vrij Nederland" heette. Ze lagen in de tussenkamer onder het kussen van een leunstoel die moeder het Oudhollandse stoeltje noemde. Moeder bezorgde exemplaren van dit blad bij mensen in de buurt. "Je vraagt er maar een kwartje voor" had ik vader tegen moeder horen zeggen. Ik begreep wel dat vader en moeder betrokken waren bij zogenaamde illegale activiteiten, maar de omvang en de precieze aard ervan ontging mij. Dat vader contacten voor verspreiding had in Hoofddorp zijn oom, Peter van Driel [6586], in Den Haag Jan Lammers, in Rotterdam zijn zwager Klaas van Drimmelen [89] en in Bolnes zijn zuster Grada Somsen [80] en een jeugdvriend Heijmen Smit, was mij onbekend. Dat vertelde hij mij pas na de oorlog. Wel wist ik dat oom Kees Troost, een vriend van vader en onderwijzer aan de christelijke school aan de Hogeweg, en Jan Kassies, er bij betrokken waren.

Peter van Driel
[6586]

Klaas van
Drimmelen [89]

Ze kwamen in de herfst van 1940 en de winter van 1941 veel bij ons thuis en vooral met Jan konden Ad [98] en ik [97] ons uitstekend vermaken. Ook een mijnheer Schopman, werkzaam aan de beurs in Amsterdam, kwam regelmatig bij ons thuis. Het werd al gauw oom Luuk en zijn vrouw werd tante Alie. Oom Luuk bracht altijd wat lekkers van de "koekenbakker" mee en dat wisten Ad, Diny en ik wel te waarderen. Van de winter 1941 weet ik me nog vrij goed de Februaristaking te herinneren. De hele stad was in rep en roer en vader kwam met akelige verhalen thuis over het brute optreden van de "Grüne Polizei", de Duitse militaire politie. Het werk voor "Vrij Nederland" ging gestaag door. Bij elk nummer werd de kop van het blad op een stencil getekend door Jo Blok, hoofd van een BLO school aan de Valentijnkade. Hij en zijn vrouw werden oom Jo en tante Annie voor ons. De meeste betrokkenen bij "Vrij Nederland" woonden in de Watergraafsmere dicht bij elkaar. Oom Kees op de Linnaeuskade, Jan Kassies op de Hogeweg, Luuk Schopman in de Pythagorasstraat, Jo Blok op het Mariotplein en wij op de Linnaeusparkweg in Amsterdam. Na de capitulatie van België en Frankrijk was in de herfst van 1940 Engeland aan de beurt. Londen en andere Britse steden werden zwaar

Grada Aleida
Somsen [80]

gebombardeerd en in de lucht was Duitsland ook sterk. Maar de Engelsen sloegen terug met bombardementen op Duitse steden, zoals Keulen en zelfs het verre Berlijn. De weg daar naartoe ging vaak over Nederland, waar nogal wat Duits luchtafweergeschut stond. Als er Engelse vliegtuigen naderden gingen de sirenes loeien. De bevolking moest dan een veilige plek opzoeken. Voor ons was dat de trap tussen de begane grond en de eerste verdieping. Ad, Diny en ik werden dan uit ons bed gehaald en zaten met vader en moeder en de bewoners van de eerste en tweede verdieping op de trap te wachten tot de sirene het sein "veilig" gaf. Het bureau van elkaar kreeg zo een heel nieuwe betekenis.

Vanaf maart 1941 sloeg de bezetter toe. Aan het begin van de avond van 3 maart werd oom Kees Troost gearresteerd. Later vertelde vader mij dat voor hem en Jan Kassies direct één ding duidelijk was: het verschijnen van "Vrij Nederland" moest doorgaan alsof er niets gebeurd was. Een uitgavestop zou immers meteen duidelijk maken dat Troost erbij betrokken was. Kort daarop werden drie collega's van oom Kees Troost gearresteerd terwijl zij aan het werk waren op de Hogewegschool: Teun de Goede uit Duivendrecht, Chris Arntzen en juffrouw Maria Snel, een oudere, ongetrouwde onderwijzeres bij wie ik in de tweede klas had gezeten. Onze les werd die dag verstoord door de binnenkomst van enkele bruut optredende "heren" in Duitse uniformen die onze geschrokken onderwijzer meteen meenamen. De consternatie in de klas was groot en van het hoofd van de school, Cornelis de Koning, mochten we meteen naar huis. In de maanden erna vonden er meer arrestaties plaats. Jan Kassies werd op 10 mei opgepakt, vader [83] op 17 mei. Luuk Schopman, Jo Blok, Peter van Driel [6586] en Jan Lammers en verscheidene "drukkers" van het blad volgden en in de zomer van 1941 zat vrijwel de gehele groep (na voorarrest in Amsterdam) gevangen in de Cellenbarakken in Scheveningen. Voor mijn moeder en de andere echtgenoten waren het zware maanden. Aan onderduiken werd nog niet gedacht en iedereen hoopte dat het onheil de eigen deur zou voorbijgaan. Maar de een na de ander werd met ijzeren regelmaat opgepakt.

Govert Somsen
in 1931 [83]

Vader werd gearresteerd op 17 mei 1941. In het portaal zei hij mij dat hij even met deze heren mee moest en dat ik flink moest zijn. Pas op de laatste trap naar onze woning op driehoog drong tot me door wat er gebeurd was. Vader was gearresteerd, net als oom Kees Troost op 3 maart en Jan Kassies op 10 mei. De rotzakken hadden nu ook mijn vader te pakken. Toen ik binnen kwam, was moeder erg geëmotioneerd. Ad en Diny waren stil en bedrukt. Moeder vertelde mij dat vader al op zijn school, de Idenburgschool, Javastraat 126 in de Indische Buurt, was aangehouden. Hij mocht nog even langs huis gaan om wat spullen op te halen voor hij gebracht werd naar de Duitse Afdeling van het

Huis van Bewaring aan de Amstelveenseweg. De mannen die hem arresteerden hadden nog wat kleinigheden meegenomen die verband hielden met Nederland en ons koningshuis. Een geborduurd kleedje dat onder een glazen plaat op onze theetafel lag, konden ze echter niet te pakken krijgen, vertelde moeder met zichtbaar genoegen. Op maandagmorgen 19

Geertrui van Driel [79]

mei was er al een briefkaart van vader met het verzoek om 's middags tussen 2 en 5 uur zijn vuile goed te halen. Schoon goed kon gebracht worden op vrijdagmiddag. Meer dan één verschooning per week was niet toegestaan. Evenmin het meegeven van versnaperingen. Vader is niet lang in Amsterdam gebleven. In juni werd hij overgebracht naar de Cellenbarakken in Scheveningen. In Nederland beter bekend als het Oranjehotel.

Na de Nederlandse capitulatie nam de Duitse Sicherheitspolizei de Cellenbarakken in gebruik, door hen "Polizeigefängnis Scheveningen" genoemd. Al snel kreeg het in de volksmond de naam "Oranjehotel". Eind 1940 stond een rijmpje op de buitenmuur gekalkt: "In deze bajes, zit geen gajes, maar Hollands Glorie, potverdorie!". Als een lopend vuurtje verspreidde dat zich over het land.

De eerste brief van vader die bewaard is gebleven werd geschreven op 24 juni 1941 in cel 622 van de Cellenbarakken. Mijn moeder en ik waren toen al op bezoek geweest. Ook hier zorgde de gevangenis niet voor het wassen van kleding. Om de veertien dagen kon er op vrijdag schone was gebracht worden en de vuile weer opgehaald. Daarvoor zorgde een nicht van vader, Marijke de Koning. Zij was de dochter van een zuster [6592] van mijn grootmoeder Somsen [79]. Tante Bets [6592] woonde aan de Frankenslag in Scheveningen. Daar ontving moeder de briefjes die vader tussen zijn vuile kleren verstopte en kon ze dingen afgeven die tussen het schone goed naar de gevangenis gingen. Ik vond het erg leuk om bij tante Bets [6592] te komen. De "grote" jongens die daar woonden met ouders in Nederlands Indië maakten veel indruk op me en bezaten allerlei interessante dingen.

Elisabeth de Koning - van Driel, Tante Bets [6592]

De latere bezoeken die ik mij herinner waren niet zo akelig. Ze vonden plaats in een houten barak op de binnenplaats vlakbij de ingang. In het midden van de ruimte stond een lange tafel opgesteld van hooguit een meter breed waarlangs de bezoekers zich opstelden aan de ene en de gevangenen aan de andere kant. Je kon elkaar een hand geven en door de minder intensieve bewaking beter met elkaar spreken. Het was zelfs mogelijk dingen als ontbijtkoek, biscuits, boter, toiletartikelen, sigaretten en tabak aan de gevangenen mee te geven. In die zomer van 1941 zijn we met ons hele gezin een periode bij de oudste broer van mijn

moeder, oom Wim van Drimmelen [6928], en zijn vrouw in Delft geweest. Vanuit Delft was het veel gemakkelijker om vader te bezoeken dan vanuit Amsterdam. Vader was inmiddels verhuisd naar cel 657.

Na de oorlog hoorde ik van vader dat hij in de Cellenbarakken meerdere malen is verhoord. De meeste van zijn contacten waren gedetailleerd bij de Duitsers bekend. Enkele heeft hij toegegeven, maar Rotterdam en Bolnes heeft hij ontkend en daar hebben gelukkig geen arrestaties plaatsgevonden. Deze verhoren vonden plaats in het kader van de voorbereiding van een proces voor een Duitse rechtbank. De bezetters wilden de zaak op een voor hen legitieme wijze afwickelen.

Eind november is de hele groep daarom overgeplaatst van de Cellenbarakken naar de Strafgewangenis aan de Pompstationsweg in Scheveningen. Vader kwam daar in cel 92. Het regiem was er veel strenger dan in de Cellenbarakken. Wel mochten we ter gelegenheid van Sinterklaas eind november een pakje versnaperingen van 1 kg sturen. Alleen moeder is in de Strafgewangenis op bezoek geweest. Kinderen mochten daar niet komen. Inmiddels vorderden de voorbereidingen voor het proces, maar als gezin merkten wij daar niet zo veel van. Wel werd duidelijk dat het proces zou plaatsvinden voor het Duitse "Obergericht als Sondergericht". De toevoeging "Sondergericht" duidt op een vorm van bijzondere rechtspleging die in Duitsland vooral werd toegepast op politieke tegenstanders. De rechters waren volledig afhankelijk van de gegevens van de "Sicherheitspolizei". Deze stonden vermeld in een "Anklageschrift". Voor Nederlandse advocaten die de verdachten wilden verdedigen was toestemming van het "Reichskommissariat" vereist. Vader's advocaat was Mr. G. de Grooth uit Rotterdam, een vroegere compagnon van de overleden mr.dr. Leendert H. van Winkelhof, een broer van oom Otto van Winkelhof [6487], die getrouwd was met tante Mien [6486], een zuster van moeder.

Willemijntje van Drimmelen, Tante Mien [6486]

In februari 1942 werd het proces gevoerd tegen 65 personen die betrokken waren bij het vervaardigen en verspreiden van illegale bladen. Naast de "Vrij Nederland"-groep stonden ook de vervaardigers van andere illegale bladen terecht. Allen werd in een uitvoerig "Anklageschrift" de "Herstellung und Verbreitung deutschfeindlicher Schriften" ten laste gelegd. Zij kwamen in vijf groepen voor de rechtbank. De pers werd geweerd. Alleen familieleden van de beklaagden en de advocaten mochten aanwezig zijn. Vader werd gedagvaard voor de zitting op 17 en 18 februari in het gebouw van de Hoge Raad in Den Haag. Oom Kees Troost en Jan Kassies zaten in een eerdere groep. Hun straffen waren niet mals. Oom Kees Troost kreeg acht jaar tuchthuis (na een eis van

twalf jaar) en Jan Kassies zeven jaar tuchthuis. Moeder is op de beide procesdagen van vader aanwezig geweest. Vader kreeg vijf jaar tuchthuis (na een eis van zeven jaar). De president van de rechtbank, Dr. Randermann, vermeldde bij zijn uitspraak dat bij de vaststelling van vader's straf rekening was gehouden met het feit dat hij drie kleine kinderen had. Er werden zowel gevangenisstraffen als tuchthuisstraffen opgelegd.

Bij de Amsterdamse Vrij Nederland groep werden ook een aantal kortere gevangenisstraffen opgelegd. Nog tijdens de oorlog kwamen onder andere de onderwijzers Arntzen en De Goede, oom Peter van Driel [6586], oom Jo Blok en oom Jan Lammers vrij. Helaas is de onderwijzeres Maria Snel in de Scheveningse gevangenis overleden. Vrijwel alle veroordeelden in dit proces werden nog in februari 1942 overgebracht naar Duitsland. Met een grote groep ging vader op 28 februari per trein naar Kleef. Daar werd overnacht in de plaatselijke gevangenis. Vader deelde daar een cel met oom Kees Troost en oom Jo Blok. Op 2 maart werden oom Kees en vader in een andere cel geplaatst, nu met oom Luc Schopman. Ze bleven in Kleef tot 7 maart. Toen ging de reis verder naar Keulen. Vader zat daar met zes anderen, allen bekenden, in een grote cel. Op 11 maart werd vader met een aantal andere gestraften overgebracht naar het tuchthuis in Rheinbach (aan de E 31).

Goof terug bij het tuchthuis Reinbach in 1979

In deze hele periode was de steun die moeder kreeg vanuit onze familie hartverwarmend. Er werd veel geschreven en regelmatig waren er zussen van vader of moeder in het weekend bij ons.

In een tuchthuis moesten de gevangenen tien uur per dag werken. Korte tijd deed vader dat met een medegevangene, een Fransman, in diens cel. Op 16 maart al werd hij tewerkgesteld in de boekbinderij. Daar werkte hij de hele dag met zeven andere gevangenen. Bij de eerste brieven zat een in het Duits geschreven voorschrift waarin stond dat de gevangenen maar eenmaal in de zes weken een brief van beperkte omvang mochten ontvangen. Kwam er meer post dan bereikte dat de betrokkene niet.

Een gevangene in een tuchthuis moest na aankomst

de eerste zes maanden alleen in een cel verblijven. Waarschijnlijk was er ruimtegebrek want vader kwam al in juli 1942 met twee anderen in een cel, een Belg en een Nederlander. Overdag werd er gewerkt op de boekbinderij, maar 's avonds en op zondag kon je met elkaar praten. Op de boekbinderij heeft vader een etui met allerlei vakken gemaakt en dat naar huis gestuurd. Moeder heeft het gebruikt om de distributiebonnen en stamkaarten in op te bergen. Pakjes ontvangen was verboden en diverse pakketjes die uit Nederland zijn verstuurd hebben vader nooit bereikt.

Eenmaal in de veertien dagen was er in het tuchthuis een evangelische kerkdienst. Daar ging vader graag naar toe en daar kon hij voor het eerst sinds zijn arrestatie het avondmaal meevieren. Soms zag hij een bekende en konden ze even met elkaar spreken. Al spoedig werd hij gevraagd om de kerkdiensten op het orgel te begeleiden. Dan mocht hij al op zaterdag oefenen en kon 's zondags na de dienst wat blijven spelen. Daar genoot hij erg van. In de kerkzaal van de gevangenis werden ook kerkdiensten gehouden voor de inwoners van Rheinbach. De "Evangelischen" in Rheinbach hadden geen eigen kerkgebouw. Ook bij deze diensten speelde hij. Voor het kerstfeest van 1942 zong hij zelfs mee in een mannenkoor van deze gemeente.

In oktober 1942 kwam de "Hausvater" (het hoofd van een soort huishoudelijke dienst) aan vader vragen of hij bij hem wilde komen werken. Op de boekbinderij was er niet veel te doen en waren de laatste weken gevuld met zakjes plakken. Vader heeft het aanbod dus meteen geaccepteerd, al betekende dat een scheiding van Jan van Santen. Hij kreeg weer een cel alleen en in een andere vleugel. Maar daartegenover stond dat hij veel meer bewegingsvrijheid kreeg. Bij de "Hausvaterij" moest hij sjouwen, was wegbrengen en halen en ook administratief werk verrichten. Ook op zondag moest er vaak enkele uren gewerkt worden. Doordat vader zich door de hele gevangenis bewoog, ontmoette hij regelmatig andere Hollanders. Ook maakte hij de bagage in orde van mensen die ontslagen werden en naar huis konden of overgeplaatst werden naar een andere gevangenis. Sommige gevangenen, waaronder oom Jo Blok, werkten buiten het tuchthuis in een Aussenkommando, meestal in de open lucht. Die hadden een veel gezondere kleur dan degenen die altijd binnen zaten. Maar het werk in een Aussenkommando kon erg zwaar zijn. Vader had het behoorlijk druk met het werk in de Hausvaterij. Het waren lange vermoeiende dagen maar het beviel hem wel. Fysiek ging het hem goed, hij was goed gezond en werd zelfs wat zwaarder. Een broer van zijn moeder, oom Leen van Driel [6571] uit Hoofddorp heeft hem in 1943 bezocht en vond dat hij er patent uitzag. Door het drukke werk ging de tijd snel. Maar het gemis van het gezinsleven nam niet af. Vooral als hij weer mensen die hun straf uitgezeten hadden moest klaarmaken voor de

Leenderd Willem van Driel [6571]

thuisreis, viel het verblijf daar hem zwaar.

Een grote zorg van vader was hoe moeder in het levensonderhoud van ons gezin kon voorzien. Door zijn veroordeling kon hij volgens de Duitse regels niet bij het onderwijs blijven. Het schoolbestuur kreeg van het departement geen geld meer voor zijn salaris. Toch heeft dat bestuur moeder elke maand het normale salaris uitbetaald. Bij het lofwaardige besluit dat te doen speelden de voorzitter van het bestuur, de Amsterdamse predikant Doornbos, en het hoofd van de school, de heer Blok, een grote rol. Vader hoorde al in het voorjaar van 1942 via moeders brieven dat het salaris doorging en dat was een grote rust voor hem. Na de oorlog heeft het rijk de handelwijze van het bestuur gesanctioneerd en is de zaak financieel rechtgetrokken.

*Klazina, Gus,
Ad en Diny
(ca. 1943)*

*Dirkje Johanna
(Dit) [82]*

Met het vaderloze gezin in Amsterdam ging het redelijk goed. Natuurlijk misten wij vader, maar moeder was erg flink en de steun van de familie was fantastisch. Wij waren vaak in Bolnes, Ridderkerk of Rotterdam. Er waren verscheidene logeeradressen en meestal waren moeder en Diny op het ene en Ad en ik op een ander adres. Bij oma Somsen [79] waren alleen tante Grada [80] en tante Dit [82] nog thuis. Daar konden we alle vier terecht.

Maar moeder bezocht ook opoe van Drimmelen [1539] die niet meer zelfstandig woonde maar afwisselend verbleef bij tante Mien van Winkelhof [6486] in IJsselmonde (op de grens met Bolnes), tante Nel Bol in Hendrik Ido Ambacht of tante Marie van der Staaij in Ridderkerk. Ook waren we veel bij tante Marie [85] en oom Arie de Jongh [100] en bij tante Anneke [81] en oom Klaas van Drimmelen [89].

*Geertruida Wilhelmina
van Drimmelen-
Verstegen [1539]*

Ondanks de oorlog met de daaruit voortvloeiende problemen was het dikwijls erg gezellig. We zaten echt niet altijd in zak en as. Voor veel mensen en vooral degenen die zwaar werk hadden was de voedselvoorziening een probleem. Gelukkig hebben wij daar niet veel van gemerkt. Natuurlijk was er geen chocolade, koffie of thee, maar er waren surrogaten. Ook ontbraken de sinaasappelen en bananen. Maar moeder had in Aalten via tante Marie Lammers en een bakker rogge-meel gekocht en daarvan werd tweemaal per maand een flink roggebrood

*Maria Somsen
[85]*

opgestuurd. Een snee roggebrood met boter en suiker vonden wij kostelijk. 't Is net gebak, zeiden we dan. Ook had moeder een keer een mud goudrenetten gekocht en konden we zodoende de hele winter appelmoes eten. Ik vond ze zelfs als handappel erg lekker. In de zomer van 1943 ben ik met Leo van Winkelhof, de jongste broer van Henk van Winkelhof [116] een week in Zeeland geweest. Henk [116] had een kosthuis gevonden op de boerderij van de familie Francke. Leo en ik zijn met hem meegereisd van Rotterdam naar Middelburg. Voor ons beiden was dat een hele belevenis.

*Arie de Jongh
[100]*

*Anneke Somsen
[81]*

Hoogtepunten in het gevangenisbestaan van vader waren de tweewekelijkse kerkdiensten. Vader speelde nogal eens op het orgel. Vader had een goede relatie met de gevangenispredikant. Die woonde in Euskirchen. Moeder heeft zelfs een korte briefwisseling met deze predikant gehad. In zijn brief schreef hij dat vader erg van de diensten genoot.

Ondertussen was de situatie in Rheinbach veranderd. Gevangenen die na het uitzitten van hun straf werden ontslagen, konden niet terugkeren naar huis maar werden in Duitsland tewerkgesteld in het kader van de "Arbeitseinsatz". Vader bleef dus liever in Rheinbach. Daar kende hij de situatie. Dat leek hem beter dan ergens in Duitsland terecht te komen onder misschien veel slechtere omstandigheden. Dit bleek uit een van de laatste brieven die hij uit Rheinbach schreef. Daar werd het regiem trouwens strenger, de brieven die hij naar huis mocht schrijven werden in omvang gehalveerd.

Bij ons in Nederland veranderde de situatie ook. De Duitse druk op de samenleving nam toe en regelmatig verloren er landgenoten door represaillemaatregelen het leven. De voedselvoorziening werd schraler, maar gelukkig zorgde oom Peter van Driel [6586], die in de loop van 1943 was vrijgekomen, vanuit Hoofddorp voor aanvulling. Vanwege zijn bedrijf had hij een vergunning om een auto te gebruiken en daar maakte hij dankbaar gebruik van om anderen te helpen. Ik deed toelatingsexamen voor de HBS-B aan het Oosterpark en slaagde met mooie cijfers. Het was op die school al bekend dat vader in Duitsland gevangen zat en de geschiedenisleraar dr. Jan Roelink (later zou ik zijn collega aan de VU worden) complimenteerde mij met het resultaat en zei dat ik dat beslist aan mijn vader moest schrijven.

Op 6 juni 1944 vond de langverbeide geallieerde inva-

*Henk van
Winkelhof [116]*

sie plaats. Op verschillende plaatsen aan de kust van Normandië kwamen Engelse, Canadese en Amerikaanse troepen aan land. Ook in Duitsland werd er gereageerd op de snelle opmars van de geallieerden. Gevangenen uit een aantal West-Duitse tuchthuizen werden overgebracht naar verder in Duitsland liggende gevangenissen. Vanuit Rheinbach ging een grote groep, waaronder vader, in september met de trein naar het tuchthuis van Ziegenhain, een plaats vlakbij Schwalmstadt, ongeveer 60 km ten zuidwesten van Kassel. Later heeft vader verteld dat ze in Rheinbach het Amerikaanse geschut al konden horen. Vanuit Ziegenhain heeft vader een op 4 oktober geschreven briefkaart naar oom Klaas en tante Annie van Wieren [7845] in Leeuwarden gestuurd (tante Annie was de jongste zuster van mijn oma Somsen [79]).

Annie van
Wieren-van Driel
[7845]

Hij was toen al enkele weken in Ziegenhain. Via Leeuwarden bereikte de briefkaart ons pas op 14 december. Van het tuchthuis in Ziegenhain is een opnameformulier bewaard gebleven met als datum 13 oktober 1944. Ik vermoed dat vader naar Leeuwarden geschreven heeft omdat de geallieerden snel naar het noorden optrokken en hij niet wist hoe de situatie in Zuid- en Midden-Nederland was. De laatste brief aan vader schreef moeder (met stukjes erin van Ad en mij) op 10 oktober 1944. Die brief is bewaard gebleven. Waarschijnlijk als onbestelbaar geretourneerd.

De geallieerde opmars kwam tot stilstand in de herfst van 1944. De aanvoerlijnen uit Normandië werden te lang en de slag om Arnhem leverde niet de verwachte doorbraak over de grote rivieren op. Wel werd Nijmegen bevrijd en de brug over de Waal veroverd. Maar daar stokte de opmars. In de herfst van 1944 vonden in het oosten van Noord-Brabant en in Limburg zware gevechten plaats die de geallieerden weinig terreinwinst opleverden. Hetzelfde was het geval langs de Duits-Belgische grens. Aken werd eind oktober veroverd, Roermond en Venlo pas op 1 maart 1945.

Maar wat waren we blij toen wij de briefkaart uit Ziegenhain op 14 december ontvingen. Eindelijk een levensteken van vader. Moeder heeft diezelfde dag in

tante Jannetje
van Driel -
Alewijn [6587]

een brief tante Annie [7845] bedankt en haar verteld over de familie en ons gezin. Die brief is bewaard gebleven en geeft een treffend beeld van de situatie in Amsterdam.

Wij waren blij dat oom Peter [6586] ons uitnodigde met de Kerstdagen en Oud- en Nieuwjaar naar Hoofddorp te komen. Daar woonde de familie van oma Somsen [79]. Met zijn auto, een two-seater, haalde hij ons op. Moeder en Diny logeerden bij oom Peter [6586] en

tante Jannetje [6587], Ad bij de tantes Mina [7843] en Jo [7844] en ik bij oom Goof [6579] en tante Cor [6580] die naast de oude smederij van de Van Driel's woonden. Daar werd nog gewerkt aan ploegen en eggen en werden paarden beslagen.

Goof van Driel
[6579]

In de Haarlemmermeer was geen gebrek aan voedsel en als er geen kolen meer waren was er altijd wel hout. In de gezinnen van oom Peter [6586] en oom Goof [6579] waren hun kinderen nog thuis. Goof en let bij oom Peter en Anneke en Co bij oom Goof. let zat op de middelbare school en Co op de MTS, beiden in Haarlem. Begin januari bracht oom Peter [6586] ons weer naar huis. Maar lang heeft dat niet geduurd. Het was ondoenlijk ons te voorzien van allerlei levensbehoeften, zoals melk en brood, vanuit Hoofddorp. Daarom stelde oom Peter [6586] voor dat wij voor langere tijd naar Hoofddorp zouden komen. Moeder en Diny weer bij oom Peter [6586], Ad bij oom Goof [6579] en ik bij oom Leen [6571]. Moeder en ook wij hadden daar wel oren naar. Het was zonder meer de beste oplossing. Zo kwam ik in januari 1945 bij oom Leen [6571] terecht. Hij was de oudste van de drie Hoofddorpse broers en had enkele jaren daarvoor zijn vrouw, tante El [6572], verloren. Hij was een gereserveerde, wat strenge man en ik zag er echt wel tegenop om daar naar toe te gaan. Maar al gauw kon ik het uitstekend met hem vinden en hij met mij. Ik kreeg schooltaken van de HBS uit Amsterdam, meestal meegebracht door Moeder die regelmatig met oom Peter [6586] meereed naar de stad. Eerlijk gezegd heb ik niet zo erg veel aan die taken gedaan en dat heb ik later wel moeten bezuren. Op een grote kaart van Europa hield Goof (de oudste zoon van oom Leen [6571]) de vorderingen bij van de legers die Duitsland aanvielen en ik hielp hem daarbij. In maart begon de grote en finale aanval. In het westen werd de Rijn overschreden, het Ruhrgebied omsingeld en het hart van Duitsland aangevallen, in het oosten werd de Oder overgestoken en werden Berlijn en Saksen aangevallen. Het was een spannende en ook avontuurlijke tijd. Dat laatste omdat er bij de families Van Driel zo nu en dan koeriers overnachten. Dat waren meestal jonge vrouwen die per fiets berichten overbrachten binnen of tussen verschillende illegale organisaties. Zij vertelden over de situaties in verschillende delen van ons land. Wel luisterden we elke avond op een illegaal aanwezige radio naar korte uitzendingen van Radio Oranje via een Engelse zender. Het klinkt vreemd maar ondanks de barre oorlogsomstandigheden, was het vaak heel gezellig bij onze familie in Hoofddorp. Het enige dat ontbrak was een bericht van vader. Gelukkig naderde het einde van de oorlog snel. Dat bleek heel duidelijk toen vanaf eind april geallieerde bommenwerpers voedselpakketten afwierpen. Nog nooit hadden we de geallieerde vliegtuigen zo laag zien vliegen.

Voedseldroppings boven Amsterdam.

Enkele dagen later, op zaterdag 5 mei 1945, capituleerde het Duitse leger in Nederland. Het was mooi weer die dag en ik was vroeg uit de veren. Ik haalde broer Ad op bij oom Goof [6579] en samen gingen we naar moeder en Diny. Iedereen was blij en wilde daaraan uitdrukking geven door de vlag uit te steken of zich met oranje te tooien. Op 7 mei volgde de "unconditional surrender" van heel Duitsland en kwam er een eind aan de tweede wereldoorlog in Europa. Voor ons begon toen het wachten op een levensteken van vader. We wisten alleen dat hij in oktober 1944 nog in Ziegenhain was. Met het verstrijken van de weken werd de spanning groter. Tot we in juni hoorden dat vader in elk geval nog leefde. Een kennis van oom Klaas [89] in Rotterdam, Adriaan 't Hart, was uit Duitse gevangenschap teruggekeerd. Toen oom Klaas hem ontmoette en vroeg of hij iets wist van Goof Somsen vertelde hij vader in levende lijve ontmoet te hebben. Over zijn gezondheidstoestand zei hij niets. Oom Klaas [89] belde naar het huis van oom Peter [6586] en zei tegen moeder "Sien, Goof leeft". Goof van Driel, de zoon van oom Peter [6586], ging direct naar de school van Ad en Diny om het hen te vertellen. In het huis van oom Leen [6571], vlakbij de school, hoorde ik het van hem.

Niet lang na het bericht over vader bracht oom Peter [6586] ons terug naar de Linnaeusparkweg. Daar hadden de bewoners alle bomen in de straat gerooid om aan brandstof te komen. Ook de houten blokjes tussen de tramrails waren verdwenen.

Gesnoeide bomen op de Amstellaan bij de Rijnstraat tijdens de feestvreugde.

Het eten bestond uit legerrantsoenen: biscuits, ingeblikt vlees en vis, eierpoeder, melk uit blik. Dat was best te eten. Maar nog steeds was er geen bericht van of over vader. Anderen uit de "Vrij Nederland"-groep waren al teruggekommen. Oom Kees Troost, oom Luc Schopman. Begin

juli was er opeens een bericht. Hoe dat moeder bereikt heeft weet ik niet meer. Het was door vader geschreven en waarschijnlijk aan iemand meegegeven. Het korte briefje is bewaard gebleven. Vader schreef erin dat hij na veel wederwaardigheden gezond en wel in Maastricht was aangekomen. Hij hoopte zo gauw mogelijk naar Amsterdam te komen, maar de transporten uit Maastricht naar het westen gingen niet snel. Hij hoopte op een mogelijkheid met iemand mee te rijden of opgehaald te worden. Ik citeer nu: "Feliciteer Dini 'n donderdag. Misschien ben ik dan wel thuis." Donderdag was het 5 juli, Diny's verjaardag. Moeder lichtte onmiddellijk oom Peter [6586] in. Zelf moest ze zorgen voor een vergunning om naar Maastricht te reizen. Er was nog geen vrij reisverkeer. Oom Peter [6586] belde terug om te zeggen dat tante Jannetje [6587] en hij moeder op 5 juli kwamen ophalen om naar Maastricht te rijden. Met vader zouden ze dan terugkomen. Die donderdag was onze werkster, Dina Oud, bij ons zodat wij niet alleen bleven. In de loop van de ochtend werd er gebeld en kwam vader de trap op. Ik herkende hem onmiddellijk, maar vond zijn gezicht wat pafferig. Bij alle emotie hebben Diny, die negen jaar werd, en ik vader verteld dat moeder weg was om hem op te halen. Ad was bij zijn vrienden. Later hoorden we dat toen ze een trein zagen langskomen één van hen tegen Ad gezegd had dat zijn vader daar wel eens in kon zitten. Toen Ad naar huis kwam voor de middagmaaltijd zei een mevrouw tegen hem dat zijn vader was thuisgekomen. Nee, zei Ad, hij komt vanavond. Maar zij hield vol dat vader er was en Ad zette het op een rennen naar huis. En trof daar vader. Hoe het kon weet ik niet, maar het bericht van zijn thuiskomst verspreidde zich heel snel. Zoals toen gebruikelijk was staken de meeste buurtgenoten de vlag uit. De eersten die op bezoek kwamen waren oom Kees en tante Ger Troost. Steeds weer moest vader die dag zijn verhaal vertellen en steeds weer luisterde ik. Aan het begin van de avond kwamen moeder en oom Peter [6586] en tante Jannetje [6587] terug uit Maastricht. Na meer dan vier jaar scheiding was het gezin weer bij elkaar.

Amsterdam Centraal Station

Na zijn thuiskomst hoorden we het verhaal van het laatste deel van vaders Duitse tijd. Uit zijn verhalen herinner ik mij dat de gevangenen uit Ziegenhain met

de trein door Thüringen naar het oosten zijn gegaan. Vanaf Halle in het Saaledal is er een rechtstreekse spoorverbinding met Wittenberg* aan de Elbe (De Luther stad). Daar kwam hij in een Gefangenenlager en deed montagewerk in een fabriek van vliegtuigonderdelen, de Arado Werke.

(* Noot redactie: in Wittenberg vond de productie deels door krijgsgevangenen plaats van Arado vliegtuigen (Ar 95, Ar 96 en Ar 234), de productie van rompen en vleugels voor Heinkel (He 111 en hij 177), Focke-Wulf (Fw 190) en Junkers vliegtuigen (Ju 88))

De voedselsituatie was ronduit slecht en mede door de lange werkdagen gingen de gezondheid en weerstand van de gevangenen steeds verder achteruit. Uit deze periode is een formuliertje bewaard gebleven van het Gefangenenlager Elberegulierung gedateerd 10 maart 1945. Het Russische leger bereikte dit gebied in april 1945. Van een georganiseerde ontruiming van het Gefangenenlager was geen sprake. De Russen namen de bewakers gevangen en zetten de poort open. Dat was alles.

Hetzelfde gebeurde met de kampen waarin dwangarbeiders uit allerlei streken van Europa waren ondergebracht. Grote groepen zwierven rond en schuwden geen enkel middel om aan voedsel te komen. Toen vader vrijkwam was hij aan het eind van zijn krachten. Zelf zei hij dat hij "levensmoe" was. De Arado Werke lagen bij een dorp, Mühlanger, even buiten Wittenberg. Daar probeerde vader onderdak te vinden. Hij kon terecht bij een alleenstaande vrouw, Frau Barthel. Haar man, een politieagent, was door een groep Polen letterlijk een kopje kleiner gemaakt. Door haar zorg is vader opgeknapt en kon hij geleidelijk aan meehelpen aan voedsel te komen. Hij vertelde ons dat als hij de boer opging en om voedsel vroeg ze dat gaven. Aan de repatriëring van de vele buitenlanders deden de Russen niets. Hun leger stak ook niet de Elbe over. Ten westen van Wittenberg ligt aan de Elbe het plaatsje Coswig. Daar kon je de rivier over naar de Amerikanen. Die hadden in een grotere plaats, Dessau, de opvang georganiseerd van wat zij noemden "displaced persons". Na wat op krachten te zijn gekomen is vader daarheen gegaan. Hij werd er geregistreerd en medisch gekeurd, kreeg een soort paspoort en een Nederlands vlaggetje op zijn revers genaaid. Daarna was het wachten op transportmogelijkheden.

*Desinfecteren van
krijgsgevangenen in het
Amerikaanse kamp in
Dessau.*

Ik weet niet hoe zijn route is geweest, maar uiteindelijk kwam hij in Maastricht. Vandaar kwam hij met de trein naar Amsterdam. Daar werd hij opgevangen en naar huis gebracht. Vader had zelfs nog wat "souvenirs" meegenomen. Ik herinner me een mes dat door de

Arado Werke geproduceerd was en een vork met een heft als van een mes. Ze zijn nog jarenlang bij ons thuis gebruikt. Ook bracht hij een houten wandbord mee met een Duits randschrift "Unser täglich Brot gib uns heute". Hij liet het mij lezen, maar pas toen hij mij liet beginnen bij "gib" lukte het mij te vertalen "Geef ons heden ons dagelijks brood". Ik had dus toch die taken Duits moeten maken. Het wandbord is er nog steeds. Het hangt in mijn werkkamertje in Hoozevee.

Wandbord

*Govert
Somsen
[83]*

*Klazina
van
Drimmelen
[96]*

*Gezinus
(Gus)
Somsen
[97]*

*Ad
Somsen
[98]*

*Diny
Somsen
[99]*

Met dank aan Dick Somsen [130] voor de foto's uit het genealogisch bestand.

In de voetsporen van Alice's vader

door Harry Somsen [146]

Alice en Eddie Sticker vierden op zaterdag 4 en zondag 5 juli 2014 met een groot feest het 50-jarig bestaan van hun paardenbedrijf en ruitersportcentrum in IJzerlo.

Eddie en Alice Sticker

Het Hippisch Centrum "de Achterhoek" werd in 1964 opgericht door dhr. Henk Westervelt die hengsten hield voor het fokken van Engelse en Arabische volbloedpaarden, zijn grootste hobby. Op deze locatie aan de Dinxperlosestraatweg huurde hij een rijhal om ze af te richten. Later ging hij hier als eerste in de regio in de binnenhal ook les geven. Hij was een van de eerste gediplomeerde instructeurs in Nederland. Zijn dochter Alice ging naast haar werk op een kantoor haar vader helpen als instructeur. De grote verandering kwam in 1996 toen de boerderij van de familie te Bokkel, "Het Hoftijzer" waar de rijhal bij hoorde, te koop kwam. Alice Westervelt en Eddie Sticker kochten de boerderij met rijhal en bouwden het geheel uit tot een modern paardenbedrijf met een nieuwe grote rijhal en stallen voor inmiddels 55 paarden. De Manege heeft al enkele jaren vijf sterren van de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra.

Luchtfoto manege

Met de aankoop van "Het Hoftijzer" door Eddie en Alice veranderden voor hen beiden ook het een en ander. Toen haar vader in 1996 plotseling overleed zegden Alice en Eddie hun baan op en stortten zich op het centrum.

Aanvankelijk had Eddie, die voordien bij een sigarettenfabriek in Zevenaar werkte, niets met paarden, maar door er op te rijden en ze te verzorgen veranderde dat. Alice en Eddy vinden het belangrijk dat het bedrijf en de omgeving er netjes uitzien. 30 paarden worden gebruikt in de manege. Het aantal aanmeldingen om te leren paardrijden neemt nog steeds toe, soms wel 10 in de week. De overige paarden zijn van particulieren en zijn in het centrum gestald. Wensen voor de toekomst blijven en Alice wil graag ruimte creëren waar een theoretische opleiding gegeven kan worden en mogelijk in de toekomst nog een uitbreiding met een derde rijhal.

De familie Somsen gaf in 2007 in de 2e gloednieuw gebouwde rijhal hun grote 3e wereldwijde familiereünie. Al sinds 1997, vanaf de 1e wereldwijde familie reünie komen de Somsens jaarlijks op "Het Hoftijzer" voor hun camping weekeind en barbecue op deze pensionboerderij met minicamping en manege. Zodoende heeft de familie en de trouwe barbecuegangers het wel en wee op de manege meegemaakt en ze beschouwen Eddy en Alice min of meer als familie die met de uitgaven van de Somsen Horizon en Somsen Nieuwsbrieven op de hoogte gehouden worden van het reilen en zeilen binnen de Somsen familie. In 2009 vierde Alice nog een jubileum, zij werd 50 en daarvan is in de Somsen Horizon 23 melding gemaakt.

De familie Somsen wenste Alice veel succes bij deze mijlpaal op zaterdag 23 augustus tijdens hun bezoek op het "Hof te IJzerlo" waar wederom de jaarlijkse barbecue werd gehouden.

In Memoriam Liesel Somsen – Blecking (1946 - 2014)

door Harry Somsen [146]

Op donderdag 12 juni 2014 overleed, op 67 jarige leeftijd, Liesel Somsen- Blecking [1596]. Liesel, de vrouw van Helmut Somsen uit Wertherbruch, Gemeente Hamminkeln, is in Anholt/ Isselburg geboren op 28 juli 1946 als dochter van Ernst [3355] en Grete [3356] Blecking. Zij trouwde op 23 juli 1968 in de Evangelische kerk met Helmut Gerhard Somsen [1562] uit Werth/Isselburg. Uit dit huwelijk werden 2 kinderen geboren, Wolfgang [1570] en Julia [1571]. Helmut en Liesel waren trouwe bezoekers van de familiereünies en Helmut is sinds de oprichting bestuurslid van de Somsen Stichting. Diverse vergaderingen zijn in Wertherbruch bij Helmut en Liesel thuis gehouden waarbij Liesel ons als bestuur, trakteerde op diverse

zelfgemaakte lekkernijen. Wij kwamen dan ook altijd met plezier bij hen. De laatste jaren begon Liesel problemen te krijgen met haar gezondheid en heeft uiteindelijk ondanks haar opgewektheid, de strijd niet kunnen winnen en heeft het gezin haar, gesterkt door hun geloof, uit handen moeten geven, zoals een tekst tijdens de dienst. In deine Hände lege ich voll Vertrauen mein Leben. De herdenkingsdienst is gehouden op woensdag 18 juni 2014 in de Evangelische Kerk aan de Provinzialstrasse 61 in Wertherbruch dicht bij hun huis. Op de liturgie van de herdenkingsdienst staat een tekst uit 1. Samuel 16,7: Ein Mensch sieht, was vor Augen ist, der HERR aber sieht das Herz an.

Liesel Somsen – Blecking

Overlijdensbericht Julia Somsen Quayle (1942 - 2014)

Julia Somsen Quayle [765]

Port Clinton: Julia Somsen Quayle [765] is overleden op zaterdag 19 april 2014 tijdens haar vakantie in Florida. Ze is geboren op 5 januari 1942 in Salt Lake City, UT; haar ouders waren Leo Harry [735] en Dorothy Lucile Somsen [736]. Ze woonde in Cokeville, WY, waar ze naar school ging en haar middelbare school afrondde in 1960. Julie slaagde op de Universiteit van Utah met een bachelor in Engels en een minor in Frans in 1964. Terwijl zij op deze universiteit zat, rondde ze ook nog een buitenlands studieprogramma Frans af op De Sorbonne Universiteit in Parijs. Hier kreeg zij de hoogst mogelijke beoordeling, La Degree Superieure. Na het afronden van haar studie aan de Universiteit van Utah, kreeg Julie een Master van de Universiteit van Wyoming in Engels in 1965. Als Engels docente en grammatica deskundige gaf Julie onderwijs in talen op de Utah State University tot 1967. In 1966 trouwde zij met William Ray Quayle [2955], in de St. Bartholomew's Episcopale Kerk in Cokeville, WY. Julie en Bill verhuisden naar Owosso, MI, in 1967 waar Bill een lange carrière tegemoet zag bij Ford Motor Co. Julie gaf toen Language Arts (Talen Kunst) op het General Motors Instituut in Flint, MI. Julie en Bill verhuisden naar Sandusky, OH en daarna naar Ann Arbor, MI, waar ze gepassioneerde volgers werden van de Universiteit van Michigan Athletics. In 1980 verhuisden ze naar Port Clinton, OH. Als zeer begaafd lerares, begon Julie als een glanzende carrière op de middelbare school in Port Clinton in 1988. Ze was onder veel studenten geliefd, werd vaak genoemd als een uitermate goede docent en ze won de Golden Apple prijs van de staat die gesponsord werd door Ashland Oil Co.

Julie was ook nog een goede pianiste. Ze had piano gestudeerd aan de Universiteit van Michigan met Marion Hunt als docent. Deze was een student van The Julliard School in New York. Door problemen met haar handen was het na een tijdje helaas niet meer mogelijk om piano te spelen of er les in te geven. Ze is met pensioen gegaan in 2004. Sinds haar pensionering waren reizen en sociale betrokkenheid haar belangrijkste punten in het leven. Toen ze overleed was Julie lid van de Community Foundation, regelde ze de contracten bij de Musical Arts Series in Fireland, was actief lid van de Northwestern Ohio Arts Council en ze speelde ook nog piano in de St. Thomas Episcopal kerk. Daarvoor heeft ze ook nog de in de raad gezeten van de St. Thomas kerk, de Ida Rupp

bibliotheek, PC Zwem Boosters, PC Athletic Boosters en de Port Clinton Parks. Julie was lid van PEO en de Port Clinton Literaire en Sociale Club.

Op zaterdag 26 april 2014 laat Julie de volgende personen na: haar geliefde man, Bill [2955]; haar twee zonen Douglas Brian [2956] (Mary Jane) [5066] en Matthey Garret Quayle [2957]; haar kleinkinderen waar ze altijd heel erg trots op was, Henry Ellion [5067] en Emma Elizabeth Quayle; en haar geliefde zus Silvia Somsen Henricks [766].

Julie raakte veel levens door haar lesgeven en door wat ze gegeven heeft. Zij was geliefd bij iedereen die haar kende. Haar moed, kracht en vriendelijkheid zullen we ons lang herinneren.

Somsen Kalender 2015

De Somsen Stichting brengt voor de derde keer een familiekalender uit. Twaalf maanden met foto's en details over de geschiedenis van onze familie. En natuurlijk wordt u ook herinnerd aan feestdagen in Nederland en de VS. De agenda wordt afgedrukt op A5 formaat (21x15 cm) en zal op uw bureau zeker niet misstaan.

Bovendien een leuk geschenk voor uw kinderen of andere familieleden!

De kosten (incl. verzendkosten) zijn € 7,50. Als u meteen uw jaarlijkse bijdrage voor de Somsen Stichting overmaakt, geldt een gereduceerd tarief van € 5.

Bestellen door overmaking van € 7,50 (of € 5,00 + uw jaarlijkse bijdrage voor 2015) op
IBAN: NL 97 INGB 0007 9098 85 BIC: INGBNL 2A t.n.v. Somsen Stichting te Eibergen o.v.v. het aantal kalenders, uw naam, P-nummer en adres.

Familieberichten

In deze rubriek attenderen wij u op de familieberichten die ons bereikten. Wij geven deze graag aan u door en bedanken iedereen, die de moeite nam ons op de hoogte te stellen van de blijde of droevige gebeurtenissen in hun en onze familie.

Dit stelt onze adviseur, Dick Somsen uit Zwolle, in staat ons genealogisch bestand 'up to date' te houden en hierover te berichten in Somsen Horizon.

Wij stellen het zeer op prijs als u uw familieberichten (als kan mét een foto!) toezendt aan ons secretariaat: Somsen Stichting, Jan Tooropstraat 2, 3817 PZ Amersfoort.

Geboren:

07-02-2014: Adalynn Joan [7818], d.v. Levi Allen Peet [7817] en Jenny Kay Schuchard [3638]

Gehuwd:

30-06-2012: Jenna Rae Somsen [3635] en David Baxter Stoppleworth [7735] Jamestown, ND. USA

27-07-2013: Sara Jo Schuchard [3637] en Dustin Michael McGregor [7736] Jamestown, ND. USA

Overleden:

03-05-2012: Carl Everett Holm [3835], 70 jaar, Shelley, ID. USA

05-12-2012: Bernard Charles te Slaa [5196], 86 jaar, Rock Valley, IA. USA

29-03-2014: Hendrika Berendina (Riek) Klein Wolterink-Somsen [499], 86 jaar, Aalten

12-04-2014: Derk Jan (Dick) Somsen [51], 87 jaar, Wassenaar

19-04-2014: Julia Ann (Julie) Somsen-Quayle [765], 72 jaar, Port Clinton, OH. USA

11-06-2014: Frits Veldink [2550], 80 jaar, Eibergen

12-06-2014: Liesel Somsen-Blecking [1569], 67 jaar, Hamminkeln, BRD

26-06-2014: Judith Ann Behm-Chantos [3605], 73 jaar, Danville, IL. USA

Liesel

Julia Ann

Carl

Somsen - Genealogisch - Familiebestand

Mark de Groot [138]

Begin augustus jl. heeft onze genealogische webmaster Mark de Groot [138] weer een update van ons genealogisch bestand op onze website www.somsen.org geplaatst.

Aanleiding hiervoor is het grote aantal mutaties, aanvullingen en nieuwe informatie die ons sinds de laatste update (november 2013) hebben bereikt. Wij bedanken alle familieleden die de moeite namen ons in te lichten over de geboortes, huwelijken, scheidingen en overlijden van hun gezinsleden, ouders, ooms, tantes, nich-

ten en neven. Dit stelt ons in staat regelmatig een actueel overzicht samen te stellen van ons Somsen-Genealogisch- Familiebestand.

Neem a.u.b. eens de moeite onze website te bezoeken en controleer of de vermelding van uw gezin nog actueel is en of de geplaatste pasfoto van uzelf, uw ouders en/of uw kinderen soms nodig aan vernieuwing toe is. Stuur mij uw reactie toe en ik help u graag verder met uw "updatewerkzaamheden".

Met vriendelijke familiegroeten,
Derk J. Somsen [130]
Monteverdilaan 175
8031 DL Zwolle
+31 38 4542360
d.somsen2@kpnplanet.nl

De rijstal van Hippisch Centrum De Achterhoek van Eddie en Alice Sticker

De oude schouw in Pakkebier uit 1878